

Varga Ilona

Joka IX.

(részletek)

Mamó reciféje

– Ma se kezdünk bele? Hiszen már minden rég együtt van a tyúkólta-pasztáshoz – kérdezte Mamó.

– Már csak a lakói hiányoznak. Amíg nem látom, hogy kerülnek-e egyáltalán lakói, kár rá időt pazarolnunk. Apám mondta mindig: a „nincslevesbe”, nem kell só. Én meg azt mondom most: a „nincstyúkoknak” nem kell ól. Két faluban is elmentem azokhoz, akiről azt mondták, hogy eladnának egy-két tyúkot. De hát, vagy szóba sem álltak velem, vagy azt hazudták, hogy már mindet megvették tőlük. Úgy látszik a cigánynak még a pénze is cigány. Pedig semmivel sem barátabb, mint a másé...

– Nagyon el vagy keseredve.

– Hogyne lennék, Mamó? Hogyne lennék?! Azt elviselnék, hogy kocsmába vigyem a pénzt, mert akkor ujjal mutogathatnának: „Nézd a cigányt, nézd a részeg disznót! Ilyenek ezek!” De akard csak felemelni a fejed, szándékozz csak kicsit úgy élni, mint mások – tüstént megakadályozzák.

Tegnap kimentem az erdő másik végén és megvártam Bálintot. Megígérte, hogy körülnéz Nagyfáskán meg odahaza is. Ő nagyon sok embert ismer... De addig? Addig ne kezdjünk a tapasztásba.

A rossz hangulat és a keserűség megülte Janó a lelkét. A rosszkedv pedig ragados. Lassan búval bélelt lett csaknem mindenki körülötte. Még Zsike, a lábadozó őzike is lógatta a fejét. Koma sem tudta felvidítani, pedig pörgött-forgott előtte, mulatságosan hempergett, ám mindhiába. Ez sem segített, így aztán ő is elkomorult.

Egyedül Nyica nem volt kedveszegett. Valami, csak általa ismert nótát dudorászott, majd tánkra is perdült a furcsa dallamra. Egyiküktől másikukig lejtett. Mirkó előtt mókásan meghajolt, és karját nyújtotta, tánkra kérvén. Miután kiforogta-pörögte vele magát, jobbról is balról is arcon csókolta. Most Flarét vette célba, s őt kérte fel tánkra. Közben Mirkó is hangosan dúdolni kezdte az eltanult melódiát. Az ütemet meg tapssal és térde csapkodásával kísérte. Miután Flaré is megkapta a maga két pusziját, Nyica Mamó elé perdült, akinek addigra már fülig ért a szája. Amikor azonban kiderült, hogy ő sem úszná meg tánc nélkül, ellenállt. Pontosabban ellenült. Két kézzel kapaszkodott a lócába, de hasztalan. Az erőszaknak még csak-csak ellenszegült volna, de amikor már nemcsak Nyica bókolt előtte tánkra hívón, hanem a két gyerek is utánozta mozdulatát, engedett nekik. Nem tudta nézni tovább, ahogy félrekapott fejével szinte ígézték, hogy mozduljon már végre.

– Voltak őseitek, akik medvét táncoltattak. Híres cigányok voltak ám az ursarik! Majd egyszer róluk is meséltesetek apáttal! Azt viszont, hogy mi módon táncoltak a medvéik, én is megmutathatom. Figyeljete csak rám!

Azzal elfogadta Nyica feléje nyújtott karját és maga is óvatos tánc-csoszogásba kezdett. A gyerekek is ott ropták köröttük. Már hárman harsogták a fülbemászó dallamot. Flaré csettintésekkel, Mirkó tapssal kísérte.

– Jaj, Istenem! Menten meghalok – mondta többször is Mamó.

De éppen, hogy nem ezt csinálta. Csoszogva kezdte, menni is nehezen tudván, aztán meg, mintha valami varázslat esett volna. Kendőjét leoldva, lengetve járta gyorsuló léptekkel... Cifrázta is, ahogy fiatalok-

rában. Nyica lassan aggódni kezdett érte, így egyszer csak meghajolt, és visszakísérte a lócaig. Mamó lihegve leült. Ő nem két puszit kapott, mint az eddigiek, hanem háromszor is kettőt. Nyica persze nem nyugodhatott, megvárta, míg Mamó annyira kiszuszogja magát, hogy ő is bekapcsolódik a zenekart pótló lallalázásba. Miután ez megtörtént és már négyen fújták, a lány Janóhoz térült.

– Hagyj békén, Nyica! Nincs kedvem...

Nyica azonban rendíthetetlenül tovább bókolt előtte. Pont úgy évődve, mint a cigánylegények szokták, ha táncra akarnak bírni egy vonakodó leányzót. A fülből kirázhatatlan dallam, a két lelkesen forgolódo gyerek látványa, Nyica igéző tánclépései és magakelletése külön-külön és együtt sem maradtak valahára hatástalanok.

– Még bánkódni sem hagyod nyugodtan az embert – panaszkodott egyet, de már ő is járta.

– Amíg él a cigány, énekel és táncol – mormogta maga elé Mamó. – Jól van ez így! Mindig ez a bánat vége. Úgy kell megélni, mintha öröm lenne...

Nyica alighanem Komával is táncra perdült volna, de Mamó hőse ezúttal az elcsavargást választotta. Bánat ellen az is lehet gyógyszer. Mivel Koma még az össztánc előtt indult útnak, aligha tudható, mit tett volna ennyi víg ember között. A táncmulatságnak már rég vége szakadt, emlékét csak mosolyok őrizték, ameddigre hazaloholt. Nem is értette, mi történhetett. Janó kedélyesen faragott, Nyica halk dudorászással az ebédre szánt kukoricalepénykéket sütötte. Mamó a növényeit taníttatta Flarének, hogy ő is tudja, melyik, mire jó.

Koma láthatóan Mirkót kereste. Amikor meglátta, hogy a kunyhó árnyékában fűzfasípot farigcsál, őt vette célba. Elébe állt, és hívogatta. A fiú hamar megértette a szándékát. Összecsuksa bugylibicskáját és szó nélkül követte. Flaré azonnal indult utánuk, mert titkot sejtett. Koma a látófaig csalta Mirkót. A tövéhez érve olyasféle mozdulatokat tett a fejével, ami egyértelművé tette: azt akarja, másszon fel a szokásos ágra. Flaré ismét hoppon maradt, mert féltette a szép ruháját. Szólt Mirkónak, hogy odalent van, s rohan a hírral, ha olyasmit lát. Azt ugyanis, hogy Koma ok nélkül hívott szemlélőt, el nem tudta képzelni.

Odafönről jó ideig nem jött semmi hír, de Mirkó egyszer csak izgatottan leszólt:

– Alighanem az erdőkerülő az... Igen, most már pontosan látom. Felénk jön, de meg-megáll. Elindul egy elvivő csapáson. Most már nem látom... Szólj apának!

Flaré elszaladt, és Janóval jött vissza.

– Na, mi a helyzet?

– Azóta megint kijött és felénk indult, de nem biztos a dolgában. Már kétszer is letért, de visszajött és mindenfelé tekingetett. Aztán felénk lépkedve tűnt el a fák között az onnani tisztáson. Már rég ki kellett volna érnie az innenire, de nem látom. Egyedül van. Hozni sem hoz semmit, de puska van a vállán.

– Biztos keresi, merre jöjjön. Csak nagyjából jegyezte meg az utat, így hosszabban kell keresnie. A puska meg olyan munkaeszköze, mint nekem a fejsze. A hivatalával jár. Nem hiszem, hogy aggódni kéne... Hanem te – simogatta meg Koma fejét – megint nagyon okos voltál. Ezek szerint nem hagytaál nyomot a csapáson, amit követhetne.

Koma huncutul tekintett fel, de válasz nélkül hagyta a méltatást.

– Még csak nem is vakkantottál! Nehogy segíts neki tájékozódni. Bárcsak megmondhatnád, hol szerezted el ennyi bölcsességet! Most azonban megtehetnéd, hogy elébe mész. Nem akarhat rosszat. Hozd ide, mert különben még sokáig várhatnánk rá.

Így is történt.

– Hát nem eltévedtem? – kérdezte az erdőőr a kölcsönös köszöntés után, pedig azt, hogy eltévedt-e, csakis ő maga tudhatta. (A többiek legfeljebb csak sejtették.)

– Azt hittem, jól megjegyeztem az utat, ám ha nem jön elém ez a kutya, kimegyek az erdő másik végén. De ez is őmiatta volt. Kerestem a kutyanomokat, gondoltam az majd elvezet ide, ám minden csapáson ott volt őkelme nyoma. Jó hosszan ment befele, aztán mindenünnen visszafordult. Az errefelé vezető úton is így jártam. Egyszer csak innen is elfordult. Nem is értem, hogy jöhetett haza. Talán repült?

Hát ezért nézett így rám ez a kutya, mosolygott magában Janó. Nem eltűntette a nyomait, hanem szándékosan mindenhová odatette. Nem csoda, ha összezavarta a látogatót.

– Csókolom, Ferdi bácsi! – jöttek a vendég elé a gyerekek, mintha nem is tudtak volna az érkezéséről.

– De jó, hogy jöttök! Hoztam nektek krumplicukrot. Szervusztok.

– Isten hozta! – köszöntötte Mamó. – Ugye jó ügyben jár felénk?

– Hivatalos kiküldött vagyok. Egyrészt Jokát kell megfaggatnom, másfelől pedig éppen önél, a kedves nagymamától kell kérelmeznem valamit.

Janó megint mosolygott, de ismét csak önmagában. Most azon, hogy már megint milyen kacifántosan forgatja vendége a szót. Pedig ez „megfaggatnom” és a „kérelmeznem” semmi volt a későbbi bikkfanyelvi fordulatokhoz képest.

Amikor leültek az asztal mellé, Nyica egy-egy fapohárnyi hideg málnavizet hozott mindenkinek.

– Nem kívánok türelmükkel visszaélni. Rögtön rá is térnék jövetelem tárgyára. Ismertetnem kell önökkel azt a tényállást, mely szerint Bötönye falubírája elhúzódó kórságba esett. Szörnyű nagy gyomortáji és mellnyomasztó fájdalmakkal kísért kórságba. Az orvosok és a patikárosok nem tudnak sem gyógymódot, sem gyógyírt találni önéki, mivel nem lelik a nyavalya okát. Legutóbb azt tanácsolták, hogy gondolja végig: mit evett, mit ivott a betegségbe esését megelőző életszakaszában. Végül sok fejtörés után arra a feltevésre jutott, hogy esetleg – ne tán talán – fölöttébb gorombán bánt önnel – fordult Joka felé. – Kérem tehát hivatalos nyilatkozatát arra nézvést, hogy történetesen erre tekintettel nem szíveskedett-e akár akarva (szánt szándékkal, vagy tán gondatlanságból kifolyólag), akár véletlenségből a bíró úrra rontást küldeni. Nem tetszett-e – ne tán talán – megátkozni? Várom szíves hivatalos nyilatkozatát.

– Soha, sehol, senkinek és semmiért nem kívántam szenvedéseket. Szülőtörzsemben, de a beásoknál is él a mondás, amire öröm és baj esetén is sokszor figyelmeztetjük egymást. Így szól: „Ha jót tesznek veled, százszorosan add vissza, ha rosszat, bízd az Istenre!”

– Értesíteni fogom bíró urat a nyilatkozatáról. És ha megenged egy személyes megjegyzést: nagyon szépen tükrözi a világlátásukat. Újra és újra meglepetés ér ismeretségünk kapcsán. A mondásról is okvetlenül beszámolok. Nemcsak a bíró úrnak, hanem a többi ismerősömnek is.

– Tegye csak bátran, ha jónak látja.

– Kinyilatkozta tehát, hogy nem küldött rontást a bíró úr személyére. Így aztán bíró úr másik megbízásával, miszerint mondja meg az árát a rontáslevételnek – elő sem állok. Gondolja meg! Minden pénzt megadna érte...

Janó csak nemet intett. A gondolat is sértette, hogy pénzt keressen mások szenvedése és félelmei révén.

– Most önhöz fordulok, kedves nagymama! A keddhelyi orvosdoktor hívta fel bíró úr figyelmét arra, hogy érdemes lenne önnel kapcsolatba lépnie. Mivelhogy és minekutána az írnok úr elcsavargott gyermekének szakszerű kezelése-ellátása lenyűgözte... Igen. Pontosan e szóval élt – nézett megerősítésért jegyzeteibe – „lenyűgözte”. Érdemesnek javallotta, hogy kérje fel önt konzultációra.

– Az meg mi a szösz? – értetlenkedett Mamó.

– Alighanem valami kezelésféle – felelt gunyorosan Janó.

– Orvosi esettanulmány – válaszolt Ferdi, figyelemre se méltatva a közbeszúrt megjegyzést –, amely során a kórságot megvizitálják. Meg-

vizitálják és a nyavalya mibenlétének és miféleségének megállapítását követően recipét adnak a gyógymódra, illetőleg a patikaszerre vonatkozóan. Végső kétségbeesésében az orvosdoktor úr által ösztönözve öntől is ezt kéri a bíró úr. Azaz azt, hogy adjon gyógyírt a bajára.

– Azt nem tehetem. Nem vagyok távolbalátó. Megállapítani, hogy mi baja, hogyan is tudnám, ha a nagy tudású orvosok sem képesek rá. Ha megmondanák mi baja, talán tudnék valami kencét vagy főzetet küldeni. De így sajnos nem. Sajnálom.

– Az orvosdoktor úr részemre adott megbízása – számítva az ön elzárkózására – arra is kiterjedt, hogy legalább a titkos növényéből próbáljak igényelni néhány levelet. Abból, ami olyan csodálatosan csillapította annak idején írnok úr Peti fiának fájdalmát. Állította, hogy ahhoz fogható erősségűt ő még életében nem látott. Bíró úr minden pénzt megadna érte.

– Kell is nekem egy ilyen kegyetlen ember pénze! Mondja meg neki ezekkel a szavakkal: „kegyetlen ember”. Egy ilyen jó lelket, mint ez a férfi – bökött Janó felé – képes volt minden ok nélkül gyalázni. És én mégis, ennek ellenére is küldök neki abból a levélből... Receficét, vagy recifét – vagy mi a csudát mondott az előbb –, még azt is ajánlok neki. Mondja meg, hogyha mégis rontást küldött volna valaki rá, talán le tudja saját maga is venni. Tegyen jót tizenhét különböző családdal. Naponta egyet! Nem többet, nem kevesebbet! E jótetteit írja fel egy papírosra, s azt a legelső telihold éjszakáján ássa el egy útszéli kereszt tövébe, majd fohászkodjon az Úristenhez. Isten akkor talán meglátja: hogy mégiscsak van benne valami jóra valósság.

Mamó hamar összebatyuzott egy kis csomagot azokból a hegyes levelekből, amiket tűrófűnek nevezett. Más szárítmányaiból is összekevert két külön kupacot. Azokat is elcsomagolta.

– Ezek ártani nem ártnak, de sajnos segíteni sem segítenek bizonyosan – magyarázta az erdőkerülőnek. – A nagyobbik tépésben gyomorcsitító van. Ha lob vagy kelés lenne odabenn, hasznos lehet. A kisebbikben gyomorerősítők vannak. Forrázson meg belőlük a bíróné mindig négycsipetnyit. De többet egyszerre véletlenül se! Jegyezze jól meg, mert ez nagyon erős keverék. Úgy adja hát a férjének, de csak öt napon át. És mindig csak este! A gyomorcsitító keverékből azért adtam sokat, mert abból egyszerre maroknyit kell tenni egy kancsóba, s kézmeleg vízzel fölönteni csurdig. Kézmeleggel! Jól jegyezze meg! Ebben aztán egész éjjel ázzon! Másnap pedig szűrés után reggel, délben és délután is igyék belőle. Este azonban ne! Akkor a másikat adják neki! A leveleket meg alaposan rágja, forgassa a szájában akárhányszor csak heves fájdalmai vannak. Bűn keserűek, de hatnak. Ne köpje ki idő előtt!

Mamó miután mindent átadott, illendően megkínálta a vendéget Nyica lepényeivel. Az erdőkerülő jóízűen ette. Azt remélte ugyan, hogy látja még azt az igéző szépségű teremtet az ebéd felszolgálásakor, de – mint kiderült – megint pont olyan napon érkezett, amikor Mamó tált. Ebéd után Flaré kézen fogta, s kedvesen megmutatta Zsikét, az őzikét, hogy milyen szépen gyógyul.

Amikor elbúcsúztak tőle, Koma elkísérte egy darabon, nehogy hazafelé is utat vétsen. Janó pedig számon kérte Mamón, miért üzente azt a csacsiságot a rontáslevételről.

– Miért kellett becsapnod azt a szerencsétlent?

– Ártottam valakinek vele? – kérdezett vissza Mamó. – Most legalább tizenhét családba valami kis öröm költözik. Miért pont tizenhét? Mert az elég sok, hogy ha akarja a Jóisten, észrevehesse. És ahhoz is elég sok, hogy a bíró megszenvedje. Így aztán nem is feledi el egykönnyen. A holdtölte, meg az útszéli kereszt viszont csak azért kellett, hogy varázsszerű legyen. Különben nem hinné el, hogy ez segíthet rajta. Neki sem ártottam. Most legalább jóságra kényszerül. Leírni meg azért kell a számadást a jótéteményeiről, hogy a kereszt elé oda ne merészkedjen valamiféle alig-jótettekkel. Azt meg csak remélni merem, hogy talán

eszébe jut a mi családunk is a tizenhét között... Ha hamarabb nem, akkor ott a keresztednél.

Vádtól reményig

A bíró úr nyögött. Nyögött és jajgatott. Jajgatott és nyöszörgött. Nyöszörgött és hörgött. Hörgött és szörcsögött... És amikor mindennek a végére ért, harakolt egy sort, majd kezdte a nyögéssel újra. Lassan egy hónapja, hogy ágynak dőlt, és már jártányi ereje sem volt. Nem hogy a hivatalába nem tudott elmenni, de még a lakószobáján kívülre se nagyon. Ünnepszámba ment, ha legalább az ágytálat mellőzhette...

Kínjait a betegségén túl az is tetézte, hogy a falu élete békésen folyt tovább. Szerinte ugyanis a börtöneyeieknek bele kellett volna rendülnie abba, hogy kénytelenek nélkülözni legelső emberüket. De nem ez történt. Óhózzá nemigen járt senki. Már csak felesége atyafisága élt, de távolabbi községben, Varkocsán. Templomba már évek óta nem járt. Barátja egy sem akadt. Az igazat megvallva, a falu, ha nincs Bözsi néne, talán észre sem veszi, hogy hiányzik az irodájából.

Az öregasszonynak is csak harmadjára tűnt fel, amikor elunta, hogy hiába megy feljelenteni bárkit is hozzá. Mindig fogadóidőben érkezett, ám a hajdú mégsem bocsátotta be. Bár az őrszemélyzetnek megtiltották, hogy elárulja a távollét okát, az idő teltével már nem nagyon lehetett leplezni. Az öregasszony ugyanis lesben állt. Előbb a hivatal előtt délelőttölt és megállapította, hogy a bíró valójában nem fontos tárgyalást tart – miként a hajdú mondta –, hanem be se megy, ki se jön az épületből. Később pont a bíró házával átellenben ült ki trécselni Rebi néni portája elé. Vén barátnőjét ellenben akárhogy faggatta, semmit sem tudott mondani a szembe-szomszédjáról. Ezt Bözsi néne különösen nehezményezte, hiszen négy egészen friss pletykát is elmondott és nem kapott értük semmit. Pedig két szóbeszédet egyenesen ezért agyalt ki, hogy kellő ellenértéket tudjon felvonultatni.

Másnap így egy házzal arrébb ült le pletykálódni, ám ott sem jutott eredményre. Otthonából sem látta a bírót ki-bejárni. A szolgálainál hiába puhatolózott, órájuk is némaságot parancsoltak. Bözsi néne ekkor azt kezdte szétbeszélni faluszerte, hogy a bírót valószínűleg ott fogták a vármegyénél. Vizsgálat folyik ellene, az is lehet, hogy amíg le nem zárul, bebörtönözték. Nagy sajnálatára csak mérsékelt sikere volt a hírrel. Soha nem kerekedett belőle beszélgetés. Többnyire csak egy-egy kurta megjegyzéssel intézték el.

– Épp ideje volt már! Úgy kell neki, réges rég rászolgált! Végre! Na, végül csak a sarkára léptek! Jól tették – csak efféléket mondtak.

A bíró pedig nyögött és jajgatott és... És nem mesélem újra az egészet. Szörnyen fáj a gyomra, a torka, szúrt a tüdeje. Válogatott kínokat élt át. Minden porcikája fáj. Megesküdött volna rá (tényleg úgy érezte), hogy még az üstöke is lázas. Minden haja szála külön-külön. A drága patikaszeresek, pirulák, kencék, mit sem segítettek rajta. A többszöri érvágás, a rendszeres beöntések és szipolyozások csak növelték a fájdalmait s legyengítették. Amikor pedig értesült arról, hogy miféle hírt kószáltak róla az alvégtől a felvégig, csaknem guta ütötte. Az orvosok egymásnak adták a kilincset, de nem jöttek rá baja mibenlétére. Atípusos ez, atípusos az – ragasztottak rá valamilyen nevet, mert név nélkül csak nem hagyhattak egy betegséget. Ez az „atípusos” pedig az orvosdoktorok nyelvéről a közemberekére átfordítva nagyjából a következőt jelenti: „sok-sok éves gyógytudományi tanulmányaim ellenére segédfogalmam sincs róla, mi is lehet ez a nyavalya. Mégis a tünetei láttán úgy hiszem, hogy leginkább az e szó után megnevezett betegségre hasonlít.” A lényegére csupaszítva pedig azt jelenti: „Ha az Úristen nem talál rá gyógymódot, én ugyan nem!”. A megszemlélésért és a kezelésért járó pénzek beszédését persze nem bízták a Mindenhatóra. Nem véletlenül van nagy zsebe az orvoskabátnak, bőven belefér mindenféle összeg.

Még a Keddhelyről Bötönyére hívott professzor sem jutott semmire. Azaz, hogy mégis, mert amikor a betegágy melletti tanácstalanul szét-tárta a karját, szólt egy olyan mondatot, ami szöveget ütött a bíró fejébe.

– Vannak kórságok, amik azért olyan nagyok, mert lelki nyavalyák kötik gúzsba a szervezetet. Azok gátolják a test gyógyulását.

Ettől kezdve ezen járt az agya, míg végül egyre erősebb meggyőződése lett, hogy valaki átkot mondott rá, ami megfogant. Számba vette, kit bánthatott meg olyannyira, hogy az illető efféle bosszút tegyen rajta. Napokba telt, míg minden lehetőséget megfontolt. Hosszú volt az általa megbántottak, megbüntetettek sora. Janó/Joka esete, a vele való bánásmódja azonban egyelőre eszébe sem jutott.

Az írnok épp akkor érkezett betegnézőbe, amikor az orvos távozni készült. Azért jött, hogy beszámoljon a halasztást nem tűrő hivatali ügyekről. Pontosabban, mivel egy ilyen sem keletkezett, az ügynéklülségről. „Ügyetlenek vagyunk!” – sütötte el rögtön az ajtóban, de a bíró fájdalmas nyekergéssel fogadta a szóviccet. Az orvosban azonban az írnokot meglátva egy hirtelen ötlet fogalmazódott meg. Felidézte, hogy az írnok fia, Lacika, milyen nagyszerű fájdalomcsillapítót kapott egy cigány öregasszonytól. Beszélt arról is, hogy a kisfiú csakis annak köszönheti, hogy nem lett egész életére sánta, hogy az a nő az első órákban példászerűen ellátta. Olyan erős fájdalomcsillapítóval azóta sem találkozott, mint amit Lacika kapott. A fiú elmondta, már a cigányoknál sem érzett fájdalmat, amikor elrágta, de azután sem, hogy itthon harapdálta azokat leveleket.

– Márpedig aludni is alig tudnak azok, akik olyan nyílt csonttörést szenvednek, amilyen írnok uram fiának volt. Lacika meg csak elrágta a levelet, és végig aludt minden éjszakát. Egyszerűen nem érezte a fájdalmat... Hej, de megismerkednék azzal az öregasszonnyal! Sokért nem adnám, ha ismerném a cigánypatikát! – sóhajtott nagyokat az orvos.

A bíró izgalomba jött, s az írnokot kérdezte, mennyire megbízható szerinte az a nő. Csalódott, amikor megtudta, hogy az írnok csak egy rokonával találkozott. Bizonyos Jokával, akiről azt se tudta megmondani, hogy voltaképpen fia-e vagy veje annak az öregasszonynak. Jokáról viszont áradozott, mert ő találta meg sebesülten, és hozta vissza a fiát... És még csak jutalmat sem fogadott el érte...

– De hiszen bíró úr is emlékezhet rá! – jutatta eszébe. – Ő az a cigány, aki be akart telepedni a faluba, de kidobatta anélkül, hogy meghallgatta volna.

Ezt hallva a bíró valósággal felüvöltött. Azt hitte, most már mindent ért. Az a cigány küldött rá rontást. Ő meg el is feledkezett az esetéről. Pedig pont azután tört rá a betegség.

– Még, hogy jó ember?! Nézzen rám! A maga koszos cigánya tett engem félholtá, s tán el is sorvaszt egészén. Rontást küldött rám. Neki volt oka rá, s az az öreg cigány boszorkány meg is tette. Ehhez nagyon értenek. Hogy kárára legyenek másoknak.

Az írnok megpróbálta védelmébe venni Jokát és az anyját... vagy anyósát, ám minden szava hiábavalónak mutatkozott. Az ugyanis, aki okot remél, mindent okká tesz. A bíró fejébe vette, hogy Joka átka az ok, s ettől nem tágitott. Sőt – most is, később is – bármit hallott, addig gyúrta-kerekítette, míg beleilleszthette a maga alkotta képbe. Egy velejéig romlott, alattomos cigány nyilván csakis azért tesz jót másokkal, hogy szövetségeseivé tegye őket. Hogy elaltassa az ő éberségét.

Amikor beteglátogatója belátta, hogy bármi jót szól, csak olajat önt vele a tűzre, feladta a próbálkozást.

A bíróban viszont felpezsdült a cselekvési kedv. Olyannyira, hogy kis időre jajgatni is elfelejtett. Az erdőkerülőt hívatta.

– Hallgassa ki az írnok fiát, Lacikát! Tudjon meg tőle mindent! – utasította. – Fenyegetse meg, hogy legyen őszinte! Lehet, hogy valójában a cigányok rabolták el, és menekülés közben tört el a lába. Csak megfenegették, hogy el ne merje mondani. Gondolom életveszélyesen, ezért

tartja csak a száját. Vallassa ki, hogy az erdőben merre tanyázik az a cigány pereputty! Vegyen fegyvereseket magához és törjön rájuk. Rács mögött akarom tudni őket!

– Többször kifaggattam már Lacikát, mert engem is érdekelt az eset. Semmi érdemleges kinyilatkozást nem ejtett, ami megalapozhatná egy esetleges bűnelkövetés bármely kritériumát. Tanúvallomásként felfogva az elmondottakat: bűncselekmény hiánya okán, bátran kijelenthető, hogy az a Joka becsületes ember. Kinyilatkozhatom, hogy más ügyekben is volt alkalmam találkozni vele, s azokban is szilárd jellemű embernek bizonyult. Ha kell, én magam kezeskedem érte.

– Persze mert magát is elszédítette...

– Visszautasítom bíró úr megalapozatlan vádaskodását! Ha megrendült a belém vetett bizalma, kérem azonnali felmentésemet. Fertály órán belül írásban is benyújtom. A lemondás másodlati példányát természetesen a vármegyének is megküldöm. Csatolom hozzá a nevezett személy, azaz Joka ellen, feljelentésből kifolyólag általam foganatosított gyanúsított vizsgálat jegyzőkönyvét is. A vele szemben emelt vádak hamisságáról magam győződtem meg. A bevádoltnál tartott helyszíni szemle és kihallgatása is egyazon eredményre vezetett. Nevezett személy ártatlan. A vizsgálati végzést az uradalom intézője, mint a birtoktulajdonos képviselője tudomásul vette, így jogerőre emelkedett. Módom adódott megismerni a vádak alól felmentett személy családját, életvezetését, elbeszélt múltját, valamint a világról vallott elveit is. Ezek tudatában kész vagyok akár eskü alatt is kijelenteni a Vármegye előtt, hogy bíró úr tisztességes, dolgos, szeretettel teli ember ellen kíván hadjáratot vívni. Benyújtsam-e hát a lemondásomat?

A bíró urat elöntötte a düh, de megértette a – nem is nagyon burkolt – fenyegetést. Három hosszabb hörgés után jobbnak látta hangot váltani.

– Nem lesz szükség rá. Tudomásul veszem, hogy ennek a fondorlatos cigánynak sikerült magát is behálózni. Kapjak csak erőre! Majd a végére járok az ügynek személyesen. Mert a maga, meg az írnok úr ártatlan barátja rejtőzködő gonosztevő – erre meg én teszem le a garast. Engem is szinte már halottá tett... Hivatalosan utasítom, hogy menjen oda hozzá (ezek szerint tudja az utat), s vigyen magával fegyvereseket is! Elsősorban, bírja vallomásra, hogy valóban ő tette rám ezt a rontást, amit szenvedek. Ő tette-e vagy felbujtására bárki a pereputtyából. Ha bevallja, tartóztassa le azon nyomban... Nyilván tagadni fogja – jajgatott fel, s csak hosszas kínlódás után tudta folytatni.

– Nyilván tagadja majd. Ha így lesz, ajánljon fel neki érte bármennyi pénzt, hogy vegye le a rontást. Ekkor megbüntetni ugyan nem tudjuk, de legalább bizonyosságunk lesz rá, hogy képes a rontásra. Hisz, aki levenni tudja, feltenni sem lehet rest. Ha ezt a csapdát is elkerülné, kérje, könyörögjön a nevemben, hogy ha valóban olyan jó ember, mint amilyennek megismerte, segítsen! Akkor, csak azért, hogy a jóemberiségére újabb szédítő bizonyosságot tegyen, biztos segíteni fog... Mert ezt a kint én már nem bírom soká. No, induljon! És attól a vajákos banyától hozzon a Lacika-féle fájdalomcsillapítóból is... Mit akar még? Mit to-pog itt tanácstalanul?

– Csak azt akarnám megtudni, hogy voltaképpen mi is az a rontás. Hogy definitíve és konkrétan, mi értendő ezen a fogalmon?

– Hát még ezt sem tudja? Uramisten! Kikkel vagyok én körülvéve?! Olyan átokforma, amellyel ártó energiákat juttatnak egy másik emberbe, hogy erős befolyással és hatalommal rendelkezzenek felette. Hogy a lelkétől átvegyék a teste és a gondolatai irányítását. Hogy például ne legyen ereje ellenállni a ráátkozott kórságoknak, hogy fokozzák a fájdalmait.

– Pappal beszélt-e már?

– Hogy feladja az utolsó kenetet?! Attól azért talán még messze vagyok, hallja-e! Nekem itt ne ájtatoskodjon! Menjen a dolgára!

Az erdőkerülő el is indult. Persze fegyveresek nélkül...

Amikor visszatért, a bíró éppúgy fetrengett a fájdalomtól, mint mikor odahagyta. Elsőként a fájdalomcsillapítót kérte. Amikor kézbe kapta és ráharapott volna a furcsa levélkékre, hirtelen fura fény csillant a szemében. Becsöngette egy szolgáját és adott neki a levélből.

– Mariska, szaladj át az írnok úrhoz! Kóstoltasd meg a Lacikával! Kérdezd meg, hogy ugyanilyet kapott-e ő is a banyától! Aztán szaladj vissza!

– Engem nem fognak ezek megmérgezni! – magyarázata az erdőkerülőnek, de csak miután a szolgáló távozott. (Az, hogy Lacika megmérgeződik-e, láthatóan kevésbé érdekelte.)

Amíg várok, Ferdinánd, az erdőkerülő sorra elbeszélte mindent. Nagyon szakszerűen járt el. Várta a dicséretet. Arra azonban várhatott. A bírót elkésztette, hogy nem sikerült összerontani az írnokeban és ebben a sületlen emberben kialakult képet arról a cigányról, aki kínjai okozója. Mondhatnak ezek bármit. Összeszóvetkeztek ellene. Fájdalmasan forgolódott, de csalódása nem enyhült.

– Pedig jóindulatúak! – vette fel a beszélgetés jajgatások miatt megszokadt fonálát a vendég. Mintha csak a bíró gondolatával feleselne. – Fordítsuk meg a dolgot! Eddig arra keresett bíró úr bizonyoságot, hogy Jokáék gazemberek. Most tételezze fel, hogy jóindulatúak, s ölébe küldték a gyógyulás reményét. A nagymama azt üzenté, hogy a két másik fűkeverék is segíthet, amit küldött. Nem fogadott el pénzt érte, pedig annak igencsak híján lehetnek. Kell is nekem egy ilyen kegyetlen embernek a pénze! – ezt mondta. Ahogyan Jokával bánt, azért mérgező magára. Én mindenképpen bíznék benne, mert azt mondta, látatlanba, anélkül, hogy tudná mi a baj, nem tud más gyógyírt küldeni. Ami egyik kórra gyógyulást hoz, más betegségre ártalmas lehet. Ez igazán felelősségteljes magatartás. Nagyon sokféle szárított növénye van, láttam a ládikáját. Ami forráznivalót küldött, azokra azt mondta, hogy kárt nem tudnak tenni, de sajnos segíteni sem feltétlenül fognak. Mi ez, ha nem őszinteség? És így mondta, ezzel a szóval: „sajnos”. Mi ez, ha nem együttérzés? Haragszik magára, mint kegyetlen bíróra, de sajnálja magát, mint kínviselő embert. Gyomorcsitító az egyik – nézett papírjába – a másik meg gyomorerosító keverék. Majd elmondom bíróné önagyságának, hogy miként kell használni. Amit pedig próbára küldött, annak – olvasta fel – tőrőfű a neve... De küldött még egy jó tanácsot is... Ha netán talán mégis csak rontást küldött volna valaki a bíró úrra. Ez egy önlevegő módszer. Pontosan felírtam, nehogy hiba essék benne. Tegyen jót – mondta – tizenhét különböző családdal! Vigyázzon, hogy eggyel se legyen több, vagy kevesebb! És arra is, hogy családonként csak egy jót tegyen, mert különben oda a hatás. A család nevét, a jótett mibenlétét, és az elkövetése pontos idejét írja fel egy papírosra! Azt aztán a tizenhetedik jótettet követő első teliholdas éjszakán ássa el egy útszéli keresztnél! (Nem kell ám messzire mennie, ha jobbat nem tud, mert Joka állított egy ilyet néhány hete itt a falunkban.) Amikor ez megvolt, azon nyomban rogyjon térdre, emelje tekintetét az égre és imádkozzon! ...És többé ne merészeljen távol maradni a templomtól.

Ez utóbbi mondattal azonban már csak ő tetézte meg Mamó üzenetét. Nagyon csípte ugyanis a szemét, amikor azt látta, hogy az egész falu népe ott van a vasárnapi misén. A falu bírójának helye azonban hétről hétre üresen marad.

A bíróban pedig éppen ez a mondat hitelesítette az egész üzenetet. Hiszen, ha egy ismeretlen nő, anélkül, hogy látta volna valaha is őt, betette volna lábát Bötönyére, pontosan tudja róla, hogy nem jár templomba... Meg is szakította a gondolatot benne a villámcsapás-szerű felismerés. Lehet, hogy a mindent számon tartó Isten szól hozzá az öregasszony által. De hiszen, akkor hatni fognak a szerek! Akkor élnie kell a felkínált lehetőséggel. Eltökélte magát: jót fog cselekedni.

Meg sem várta Mariskát, hogy visszajöjjön. Rágni kezdte azt az epekeserűségű füvet... És rövidesen elszunyókált...